

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il דוא"ל: info@cbs.gov.il פקס: 02-6521340

ירושלים, ו' בכסלו, תשפ"א
22 בנובמבר, 2020
374/2020

מאזן אספקת המזון 2019 Food Balance Sheet 2019

חישוב מאזן אספקת המזון מספק מידע לקובעי המדיניות על כמות האספקה של המזון בישראל ועל מידת התלות של המדינה ביבוא, לפי הרכב המזון. המידע משמש לקביעת מדיניות סבסוד למוצרי מזון בסיסיים, לקבלת החלטות בנוגע לשיעור תשלום המכס על יבוא המזון, להכנת מכסות יבוא ולקביעת תקנים להוספה של ויטמינים או מינרלים למוצרים בסיסיים.

בשנת 2019

- הערך הקלורי לנפש של המזון שעמד לרשות האוכלוסייה (הוצע בחנויות ובשווקים) עמד על 3,739 קילו-קלוריות, ירידה של 0.7% לעומת שנת 2018 (3,765).
- בהשוואה לשנת 2018: חלה ירידה קלה באספקת הקלוריות לנפש שנובעת בעיקרה, מירידה באספקת דגנים ומוצריהם, ירקות ומקשה ובשר.
- מתוך סך של 3,739 קילו קלוריות שעמדו לרשות כל נפש בישראל, בממוצע כ-29% מקורם בלחם ודגנים, 19% - בשמנים ושומנים, 12% - בסוכר, ממתקים ודבש ו-11% - בירקות, פירות ותפוחי אדמה.
- לרשות כל נפש בישראל, עמדו בממוצע כמויות מזון אלו: 139 ק"ג פירות, 138 ק"ג ירקות כולל מקשה¹, 167 ק"ג לחם ודגנים, 76 ק"ג בשר ודגים ללא עצמות, 43 ק"ג תפוחי אדמה ועמילנים, 42 ק"ג סוכר, ממתקים ודבש, 178 ליטרים חלב ומוצריו ו-267 ביצים.
- 98% מאספקת הדגנים בישראל, מקורם ביבוא, וכך גם 91% מאספקת הדגים, 73% מאספקת הקטניות, הבוטנים והאגוזים ו-59% מאספקת בשר הבקר. לעומת זאת, ישראל מייצרת 100% מבשר העוף וההודו ו-91% ממוצרי החלב.

אספקת קלוריות בשנים 1950-2019

- בקלוריות שעמדו לרשות הציבור חלה עלייה מ-2,610 קלוריות ב-1950 ל-3,739 קלוריות ב-2019.
- בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה שסופקה מדגנים ומוצריהם,² חלה ירידה מ-48% ב-1950 ל-29% ב-2019.
- בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה שסופקה מבשר חלה עלייה מ-4% ב-1950 ל-10% בשנת 2019.

¹ כולל אבטיחים ומלונים.

² משנת 2010 חל שינוי בקבוצות דגנים ומוצריהם, ירקות ופירות, ראו הגדרות והסברים.

נתונים על מאזן אספקת המזון

סיכום מאזן אספקת המזון מראה כי הערך הקלורי של המזון העומד לרשות האוכלוסייה בישראל הגיע בשנת 2019 ל-3,739 קילו קלוריות (קק"ל) לנפש ליום.

הנתונים מתייחסים לכמות העומדת לרשות הציבור, כלומר הכמות שמוצעת, ולא הכמות שנרכשת על ידי הציבור או הכמות שהאוכלוסייה צורכת.

שינויים באספקת אנרגיה לתזונה בשנים 2018-2019

בשנת 2019 חלה ירידה של 0.7% באספקת הקלוריות לנפש (מ-3,765 ב-2018 ל-3,739).

ירידה זו נובעת מירידה באספקת דגנים ומוצריהם, ירקות ומקשה, בשר, סוכר, ממתקים ודבש, ביצים, חלב ומוצרי ומשקאות.

לעומת זאת, חלה עלייה באספקת תפוח"א ועמילנים, שמנים ושומנים, פירות ודגים.

אספקת קטניות, גרעיני שמן ואגוזים, נותרה דומה לשנת 2018.

לוח א - המזונות העיקריים שהוצעו לציבור בשנים 2018 ו-2019

ק"ג לנפש, אלא אם כן צוין אחרת

2019	R2018	מצרך
139	137	פירות (כולל מיצי פירות)*
138	145	ירקות (כולל מקשה)*
167	168	לחם ודגנים*
76	80	בשר ודגים (ללא עצמות)
**53	77	מים מינרליים ומשקאות כוהליים מיבוא (ליטרים)
43	42	תפוחי אדמה ועמילנים
42	43	סוכר, ממתקים ודבש
30	28	שמנים ושומנים
22	22	קטניות, גרעיני שמן ואגוזים
267	269	ביצים (יחידות)
178	181	חלב ומוצרי (במונחי חלב) (ליטרים)

* נתוני 2018 עודכנו.

** בשנת 2019 חלה ירידה חדה בכמויות יבוא מים מינרלים.

ערכים תזונתיים לנפש ליום בהשוואה לרמת הצריכה המומלצת

לוח ב מציג השוואה בין אספקה של אבות מזון, מינרלים וויטמינים לנפש ליום בשנת 2019 לבין הכמות המומלצת לצריכה ביום.

רמת הצריכה המומלצת RDA (Recommended Dietary Allowances) נקבעת על ידי ארגון המזון והתזונה של המכון לרפואה - וושינגטון ארה"ב, ברמה המספקת את הצריכה התזונתית של רוב האוכלוסייה, למעט אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים, כמו תינוקות, נשים הרות או מיניקות ומבוגרים מעל גיל 70.

לוח ב - אבות מזון, מינרלים וויטמינים לנפש ליום - השוואה בין אספקה לכמות מומלצת לצריכה, 2019

כמות מומלצת לצריכה לנפש ליום (RDA)	אספקה לנפש ליום בשנת 2019	פירוט	אבות מזון מינרלים ויטמינים
130	495	פחמימות	אבות מזון (גרם)
טרם נקבע	158	שומן	אבות מזון (גרם)
50	108	חלבון	אבות מזון (גרם)
1,200	*857	סידן	מינרלים (מיליגרם)
11	24	ברזל	מינרלים (מיליגרם)
2,667	6,779	ויטמין A (IU)	ויטמינים (מיליגרם)
1.2	2.3	ויטמין B ₁ (תיאמין)	ויטמינים (מיליגרם)
1.2	2.1	ויטמין B ₂ (ריבופלבין)	ויטמינים (מיליגרם)
15.0	31.2	ויטמין B ₁₂ (ניאצין)	ויטמינים (מיליגרם)
82.5	170.2	ויטמין C (חומצה אסקורבית)	ויטמינים (מיליגרם)

* סידן שנוסף במוצרי חלב עם תוספות סידן לא נלקח בחשבון, בשל מחסור בנתונים.

בכל הפרמטרים, למעט סידן, אספקת המזון לנפש ליום בשנת 2019 עלתה בהרבה על הכמות המומלצת.

ויטמינים ומינרלים לנפש ליום

דגנים ומוצריהם הם מקור עיקרי לאספקת ויטמינים ומינרלים לנפש ליום. דגנים ומוצריהם הם 61% מסך כל אספקת סיבים תזונתיים, 58% מאספקת ברזל ו-48% מאספקת פחמימות.

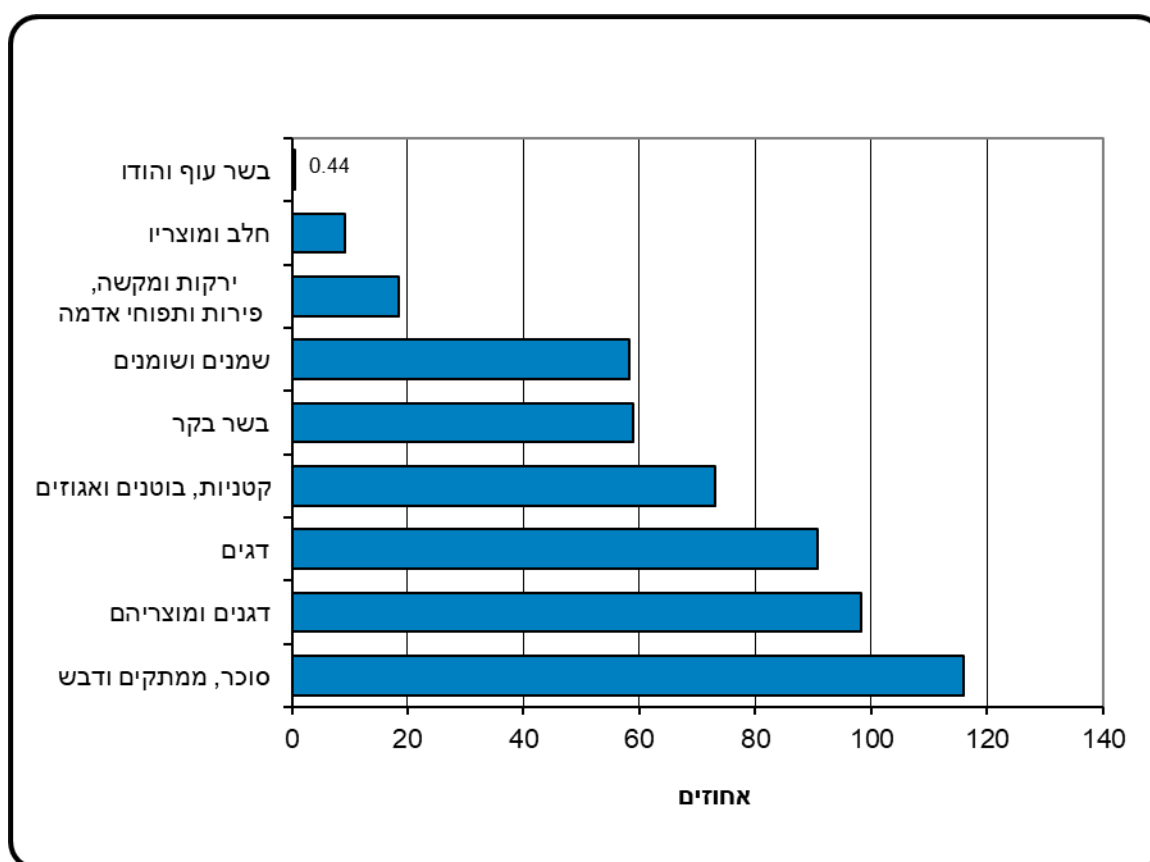
סוכר, ממתקים ודבש הם 23% מאספקת פחמימות.

חלב ומוצריו הם 60% מאספקת הסיידן.

ירקות ומקשה הם 63% מאספקת ויטמין A ו-46% מאספקת חומצה אסקורבית (ויטמין C), פירות הם 39% מאספקת חומצה אסקורבית (ויטמין C).

מדד התלות ביבוא

תרשים 1 - מידת תלותה של ישראל ביבוא של מצרכים עיקריים, 2019

* אם מדד התלות ביבוא גבוה מ-100%, פירושו של דבר, שהיצוא תלוי ביבוא. מקרים אלה מתרחשים, בדרך כלל, אם מרכיב מסוים במצרך ליצוא מיובא. דוגמה: יצוא ריבות תלוי ביבוא סוכר גולמי המשמש לייצורן.

התלות של ישראל גבוהה ביבוא של סוכר, ממתקים ודבש, דגנים, דגים, בשר בקר, קטניות, בוטנים ואגוזים.

מדד התלות ביבוא של סוכר וממתקים עומד על 116% ומדד התלות של דגנים ומוצריהם עומד על 98%. 91% מאספקת הדגים של ישראל תלויה ביבוא.

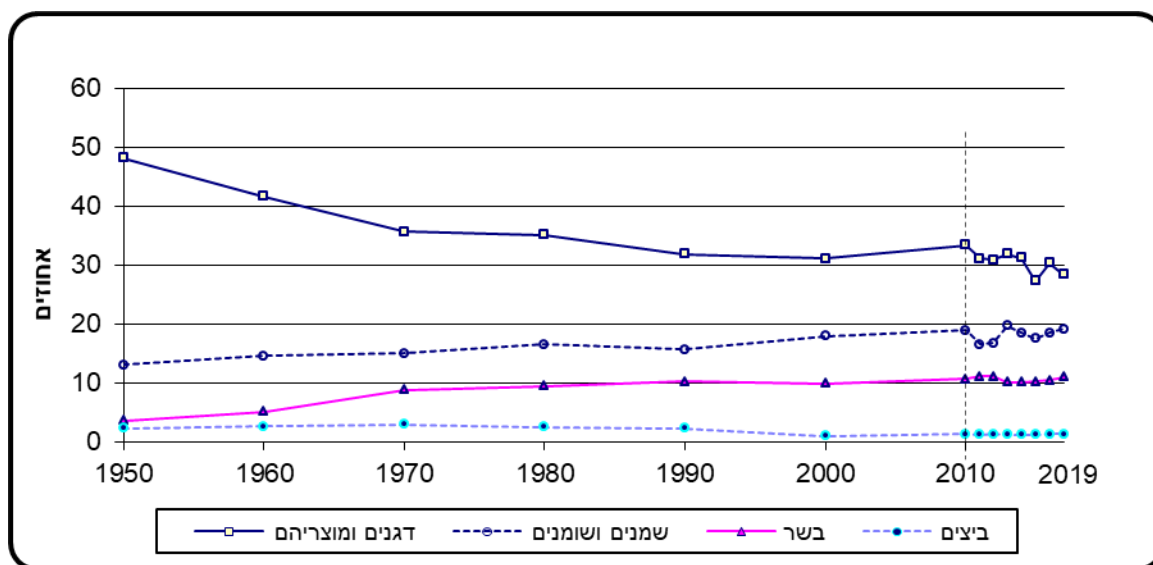
לעומת זאת, ישראל מייצרת כ-100% מבשר העוף וההודו שעומד לרשות הציבור, והתלות בחלב ומוצריו עומדת על 9% בלבד.

אספקת קלוריות בשנים 1950-2019

הרכב אספקת המזון עבר כמה שינויים לאורך השנים.

סדרות הנתונים של מקורות המזון על פני שנים מציגות את ההיסטוריה של החקלאות והתזונה בישראל, את השינויים בהרגלי צריכת המזון המקומי הבאים לידי ביטוי באספקת המזון ואת השינויים במגמות היבוא והיצוא של מצרכי מזון.

תרשים 2 - אספקת אנרגיה לתזונה - מקורות עיקריים, 1950-2019

* משנת 2010 שונו קבוצות המזון, ראו הגדרות והסברים.

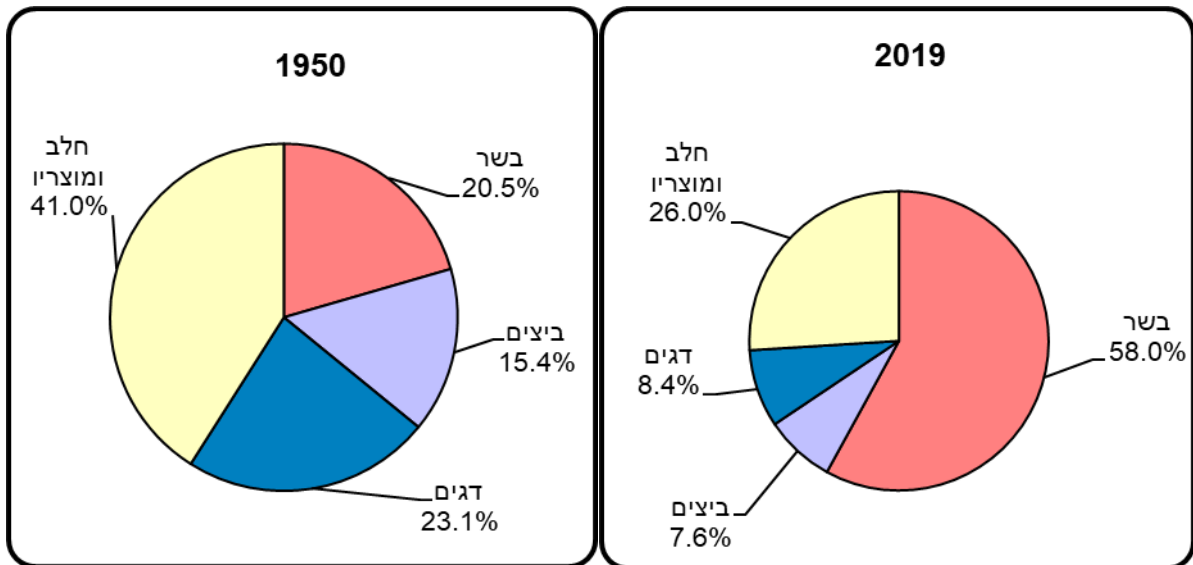
השינוי הבולט ביותר באספקת אנרגיה לתזונה היה ירידה רצופה בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה, שסופקה מדגנים ומוצריהם בשנים 1950-2000 (מ-48% ל-31%). בשנים 2000-2019 נמשכה הירידה והיא לוותה בתנודות קלות.

בחלקם היחסי של שמנים ושומנים חלה עלייה הדרגתית מ-13% בשנת 1950 ל-19% בשנת 2010. מאז, חלו תנודות קלות ולא נצפתה מגמה ברורה.

באספקת אנרגיה לתזונה מבשר חלה עלייה בשנים 1950-2011 מ-4% ל-11%. ומאז נמשכת היציבות בחלקו היחסי של הבשר (כ-10% בשנת 2019).

באספקת האנרגיה מביצים חלה עלייה הדרגתית בין השנים 1950-1990, משנת 1991 חלה ירידה משמעותית ומאז חלו תנודות קלות בלבד.

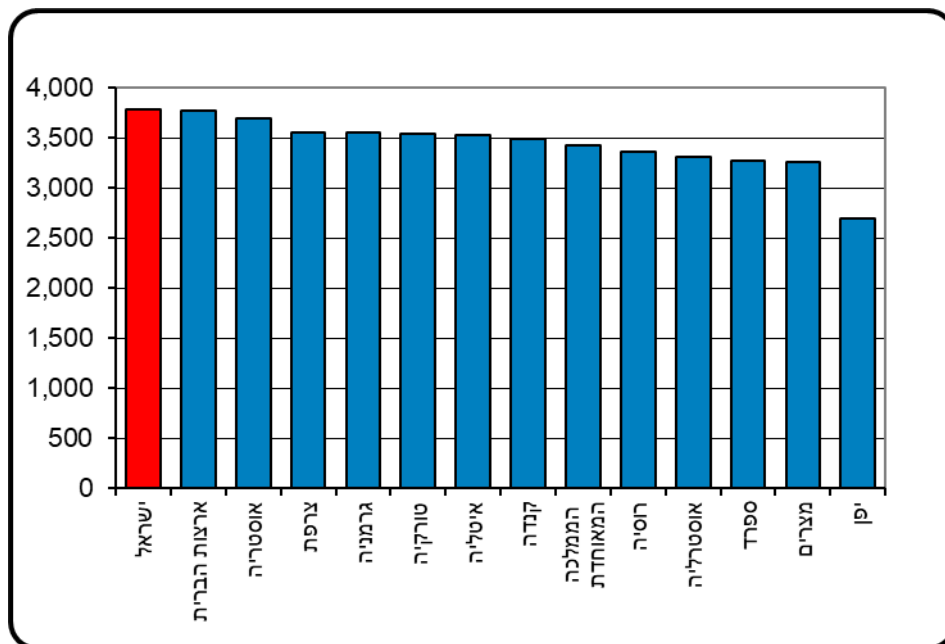
תרשים 3 - אספקת חלבון מן החי לנפש ליום, 1950 ו-2019

במהלך השנים חל שינוי במקורות אספקת החלבון מן החי. חלקו היחסי של הבשר גדל פי שלושה, ואילו חלקם היחסי של מקורות המזון האחרים - חלב ומוצריו, ביצים ודגים קטן.

זמינות קלוריות לנפש ליום, השוואה בין-לאומית

תרשים 4 - זמינות קלוריות לנפש ליום, 2017 - מדינות נבחרות

בישראל זמינות הקלוריות גבוהה מעט לעומת כל המדינות הנסקרות. הפערים הגדולים בין זמינות הקלוריות בישראל לשאר המדינות שהיו בעבר, הצטמצמו מאוד במהלך השנים.

הגדרות והסברים

חישוב אספקת המזון כולל את התכולה הטבעית של הוויטמינים והמינרלים במצרכים ואינו כולל תוספי מזון המשווקים בנפרד או מוספים למזון כגון סידן לחלב. כמו כן, לא נכללים מזונות עתירי קלוריות מיובאים, לדוגמה משקאות עתירי קלוריות לספורטאים.

חישוב מאזן אספקת המזון מספק מידע לקובעי המדיניות על כמות האספקה של המזון במדינה ועל מידת התלות של מדינת ישראל ביבוא, לפי הרכב המזון. המידע מסייע גם בתכנון מדיניות הסבסוד של מוצרי מזון בסיסיים ובקבלת החלטות לגבי גובה תשלום מכס על יבוא, מכסות היבוא שנקבעות על ידי משרד החקלאות, תוספים של ויטמינים ומינרלים למוצרים בסיסיים ועוד.

בעקבות בחינה מחדש של הנחיות ארגון המזון והחקלאות (FAO), משנת 2010 שונו קבוצות המזון "דגנים ומוצריהם", "ירקות ומקשה" ו"פירות":

1. "תירס" הועבר מקבוצת "ירקות ומקשה" לקבוצת "דגנים ומוצריהם".

2. סעיף "ענבים" אינו כולל ענבים המשמשים לייבוי מייצור מקומי.

לפיכך, יש לנהוג משנה זהירות בהשוואה לנתונים קודמים לשנת 2010.

מדד התלות ביבוא

מדד התלות ביבוא (IDR-Import Dependency Ratio) מספק מידע על מידת התלות של מדינת ישראל ביבוא מזון.

הוא מחושב לפי הגדרה בין-לאומית של ארגון המזון הבין-לאומי (FAO). המדד אינו לוקח בחשבון את השינוי במלאי, כיוון שהמלאי אינו מסומן לפי מקורו - ייצור מקומי או יבוא - וההנחה היא שמקור המזון דומה לאורך השנים. החישוב מבוצע על האספקה המצויה, לפני הפחתת שימושים תעשייתיים, פחת, זרעים ותזונת בעלי חיים.

$$\text{מדד תלות ביבוא} = \frac{\text{יבוא}}{\text{יצוא} - (\text{יבוא} + \text{ייצור})} * 100$$